Διδαχή στα λόγια: «Η κακή φήμη των Σοδόμων και των Γομόρρων διαδόθηκε πολύ, φτάνοντας ως εμένα, και οι αμαρτίες τους είναι πάρα πολύ μεγάλες. Θα κατέβω, λοιπόν, να διαπιστώσω, αν πράγματι διαπράττονται εκεί αυτά που φημολογούνται και που έφτασαν ως εμένα» (Άγιος Ιγνάτιος Μπριαντσανίνωφ)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 25 Σεπτεμβρίου, 2023

Πόσοι άνθρωποι παρασύρονται από κακές **φήμες** που κυκλοφορούνται για συνανθρώπους τους, πόσοι άνθρωποι παρασύρονται από τη **συκοφαντία**! Πολλοί εξαιρετικά καλοσυνάτοι, εξαιρετικά καλοπροαίρετοι και εξαιρετικά ευφυείς άνθρωποι διέπραξαν μεγάλα κακουργήματα, επειδή απατήθηκαν από κάποια κακή φήμη, πίστεψαν κάποια συκοφαντία, έγιναν ακούσια όργανα κάποιας **κακοβουλίας**. Από τι αυτό; Από το ότι άφησαν το θεμέλιο όλων των αρετών, την**ορθή και δίκαιη κρίση**[2]. Η εγκατάλειψη της κρίσεως οδηγεί σε ενέργειες άκριτες, ασυλλόγιστες. Η ιστορία της ανθρωπότητας μαρτυρεί αναμφισβήτητα ότι τα κακουργήματα ενάρετων ανθρώπων ήταν ενέργειες άκριτες ή αλλιώς ενέργειες που δεν τις πρόλαβε η κρίση.

Οι άγιοι πατέρες, για να μας αποτρέψουν από τέτοιες ενέργειες, μας καλούν να δώσουμε μεγάλη προσοχή στα λόγια του Θεού: «Η κακή φήμη των Σοδόμων και των Γομόρρων διαδόθηκε πολύ, φτάνοντας ως εμένα, και οι αμαρτίες τους είναι πάρα πολύ μεγάλες. Θα κατέβω, λοιπόν, να διαπιστώσω, αν πράγματι διαπράττονται εκεί αυτά που φημολογούνται και που έφτασαν ως εμένα»[3]. Ας εξετάσουμε, λοιπόν, **τα λόγια που ειπώθηκαν από τον Κύριο και Θεό μας** , και ας καθοδηγούμαστε απ' αυτά στη ζωή μας, ώστε ν' αποφεύγουμε όχι μόνο τα μεγάλα κακουργήματα αλλά και τα μικρά σφάλματα, που διαπράττονται συχνά μόνο από **ακρισία**.

Οι πόλεις **Σόδομα και Γόμορρα** ήταν χτισμένες σε μια πολύ εύφορη κοιλάδα κάτω από τον μακάριο ουρανό της Παλαιστίνης. Η Γραφή παρομοιάζει την κοιλάδα αυτή με την Αίγυπτο ως προς την καρποφορία και με τον παράδεισο ως προς την απαράμιλλη ομορφιά της φύσεως[4]. Οι κάτοικοι των δύο πόλεων, έχοντας άφθονα επίγεια αγαθά, είχαν παραδοθεί στο **πάθος της γαστριμαργίας**. Σήμερα, βέβαια, δεν μπορούμε να καταλάβουμε σε ποιο βαθμό είχε αναπτυχθεί το πάθος αυτό στους

αρχαίους λαούς, που ήταν προικισμένοι με άγνωστη σ' εμάς σωματική ρώμη και υγεία. «Η ανομία των Σοδόμων», λέει ο προφήτης Ιεζεκιήλ, ήταν «**η υπερηφάνεια**» και η **σπάταλη ζωή** «με περίσσιο ψωμί και άφθονο κρασί»[5].

Από τον χορτασμό δημιουργείται συνήθως κατάσταση σαρκική στον άνθρωπο, ο οποίος «γίνεται σαν τα άλογα ζώα και εξομοιώνεται μ' αυτά»[6]. Η κατάσταση αυτή είναι αδιαχώριστη από τη σαρκική σοφία[7], τον σαρκικό τρόπο σκέψεως, το σαρκικό φρόνημα. **Το κύριο και ουσιώδες χαρακτηριστικό του σαρκικού φρονήματος είναι η υπερηφάνεια, η θύρα όλων των αμαρτιών και όλων των κακιών**. **Ο υπερήφανος είναι ξένος προς τη λατρεία του Θεού, ξένος προς τον φόβο του Θεού, ξένος προς τον νόμο του Θεού, ξένος προς τον πλησίον και τις ανάγκες του, ξένος προς την αυτογνωσία, ξένος προς την αρετή. Ο υπερήφανος είναι εχθρός και καταστροφέας τόσο των άλλων ανθρώπων όσο και του ίδιου του εαυτού του. Ο υπερήφανος είναι ικανός για όλες τις παρανομίες, έχοντας, θαρρείς, το προνόμιο να τις διαπράττει ελεύθερα. Ο υπερήφανος είναι άνθρωπος με καρδιά πετρωμένη και με νου δαιμονικό.**

Από τον χορτασμό, λοιπόν, οι Σοδομίτες είχαν ξεπέσει σε κατάσταση σαρκική. Και **ψυχή της σαρκικής καταστάσεώς τους ήταν η υπερηφάνεια** [8]. Από τη σύζευξη της τυφλής υπερηφάνειας και της σαρκικής καταστάσεως γεννήθηκε ο συνηθισμένος καρπός τους, η **ακόρεστη και αχαλίνωτη ακολασία**. Δεν αρκέστηκε αυτή η ακολασία στην κατά φύση ικανοποίηση. Πόθησε και την παρά φύση, στην οποία όρμησε με λύσσα.

«Οι άνθρωποι των Σοδόμων ήταν υπερβολικά πονηροί και αμαρτωλοί ενώπιον του Θεού»[9]. Παρά τις ισχυρές θεραπείες που τους είχε επιβάλει ο Θεός, δεν είχαν θεραπευθεί από τις αμαρτίες τους. Δεν συνήλθαν και **δεν μετανόησαν,** ούτε όταν υποδουλώθηκαν για δώδεκα χρόνια σε λαό αλλόφυλο[10], ούτε όταν ο στρατός τους ηττήθηκε και σημαντικός αριθμός αμάχων αιχμαλωτίστηκε[11]. Για τους αμετανόητους εκείνους αμαρτωλούς, που είχαν παραδοθεί ολοκληρωτικά στην ακολασία, προαναγγέλθηκε η ουράνια τιμωρία. «Η κακή φήμη των Σοδόμων και των Γομόρρων διαδόθηκε πολύ, φτάνοντας ως εμένα», είπε ο Θεός στον αγαπημένο Του Αβραάμ, «και οι αμαρτίες τους είναι πάρα πολύ μεγάλες. Θα κατέβω, λοιπόν, να διαπιστώσω, αν πράγματι διαπράττονται εκεί αυτά που φημολογούνται και που έφτασαν ως εμένα».

Ο Θεός, που εμφανίστηκε με μορφή ανθρώπου στον άνθρωπο, τον άγιο πατριάρχη Αβραάμ, ώστε αυτός να μπορεί ν' ακούσει τα λόγια Του, χρησιμοποίησε και τον τρόπο ομιλίας του ανθρώπου. Γιατί; Για ν' αποτελέσουν τα λόγια Του, με την ευληψία τους και τη συνακόλουθη ευκολία εφαρμογής τους, διδαχή χρήσιμη σε όλους τους ανθρώπους, ακόμα

και τους πιο απλοϊκούς.

Ο παντεπόπτης, παντογνώστης και *«πανταχού παρών»* Θεός λέει για τα Σόδομα και τα Γόμορρα: «Θα κατέβω να διαπιστώσω, αν πράγματι διαπράττονται εκεί αυτά που φημολογούνται και που έφτασαν ως εμένα». Πίσω από τα λόγια Του υπάρχει η σκέψη: "Δεν πιστεύω στη φήμη. Θέλω να βεβαιωθώ, αποκτώντας άμεση προσωπική γνώση και διαμορφώνοντας προσωπική αντίληψη". Έτσι θέλει να μας διδάξει. Τι;**Να μην πιστεύουμε εύκολα στα λόγια κάποιου ή κάποιων που κατηγορούν οποιονδήποτε, να μην κατακρίνουμε εύκολα, να μην τιμωρούμε εύκολα, να μη γινόμαστε εύκολα σκληροί δήμιοι των άλλων, πριν διαπιστώσουμε αξιόπιστα την ενοχή τους**.

Είναι γνώρισμα ασύνετου και απερίσκεπτου νου, είναι γνώρισμα αδύναμης και μικρής ψυχής η βιαστική και εύκολη αποδοχή κατηγοριών, η αγανάκτηση κατά των ανθρώπων που κατηγορούνται και η επιζήτηση της τιμωρίας τους, πριν αποδειχθεί περίτρανα αν αληθεύουν ή όχι όσα διαδίδονται σε βάρος τους. Συχνά η κακία των μοχθηρών γίνεται αιτία μιας συκοφαντικής φήμης και η ευπιστία των ελαφρόμυαλων γίνεται **αιτία της εξαπλώσεώς της**. **Η κακία επινοεί τη συκοφαντία και την παραδίνει στους επιπόλαιους για να τη διασπείρουν στην ανθρώπινη κοινωνία**. **Κάποτε ένα ασήμαντο σφάλμα, ένα ελαφρό αμάρτημα, μετατρέπεται σε σοβαρό και βαρύ με την προσθήκη στην αλήθεια κάποιων αναληθειών, κάποιων δηκτικών σχολίων, κάποιων κακόβουλων εικασιών. Έτσι, μια αρετή μπορεί να παρουσιαστεί σαν αμαρτία· και ένα σφάλμα όμοιο με σκουπιδάκι να εμφανιστεί σαν έγκλημα όμοιο με δοκάρι**[12]. **Το κακό συνηθίζει να ενεργεί μ' αυτόν τον τρόπο για να καλύπτει τον εαυτό του. Ρίχνει λάσπη στη διαγωγή του άλλου, σκανδαλίζεται υποκριτικά μ' αυτή τη διαγωγή και την κατακρίνει υστερόβουλα, για να παρουσιάσει λαμπρή τη δική του διαγωγή**.

Χρειάζεται νηφαλιότητα, χρειάζεται παρατηρητικότητα, χρειάζεται κρίση -η κρίση την οποία μας παραγγέλλει ο Θεός να έχουμε- για να μην εκληφθεί το ψέμα ως αλήθεια, για να μη θεωρηθεί υπαρκτό το ανύπαρκτο, για να μη μετατραπεί το μηδαμινό σε πελώριο και το συγγνωστό σε ασυγχώρητο. Μια κακή φήμη πρέπει να επαληθεύεται με προσωπική διαπίστωση και κρίση. Αυτό θέλει να μας διδάξει ο Κύριος με το δικό Του παράδειγμα. «Η κακή φήμη», λέει, «των Σοδόμων και των Γομόρρων διαδόθηκε πολύ, φτάνοντας ως εμένα, και οι αμαρτίες τους είναι πάρα πολύ μεγάλες. Θα κατέβω, λοιπόν, να διαπιστώσω, αν πράγματι διαπράττονται εκεί αυτά που φημολογούνται και που έφτασαν ως εμένα».

Ως παντογνώστης, ο Θεός ήξερε με κάθε λεπτομέρεια τις αμαρτίες των Σοδομιτών και των Γομορριτών. Αλλά αποφάσισε να ενεργήσει έτσι όπως

θα ενεργούσαν υπάρξεις πεπερασμένες, για να δείξει σ' εμάς πώς πρέπει να ενεργούμε. Δεν άφησε την άπειρη ύπαρξή Του, της οποίας η ακοή και η όραση δεν λαθεύουν και η οποία δεν υπόκειται σε πλάνη και εξαπάτηση, να ενεργήσει σύμφωνα με τη φύση της. Δεν άπλωσε αμέσως τα χέρια Του για να τιμωρήσει τους Σοδομίτες, μολονότι άκουγε και έβλεπε τι έκαναν. Πριν από την επιβολή της τιμωρίας έκανε επιτόπια έρευνα, μολονότι και χωρίς αυτήν το πράγμα Τού ήταν γνωστό με κάθε ακρίβεια.

Η παράλειψη της κρίσεως, του μοναδικού θεμελίου των ορθών και αληθινά καλών ενεργειών, έχει γίνει πολλές φορές αιτία μεγάλων εγκλημάτων. **Σ' αυτό το σφάλμα πέφτουν αδιάκοπα οι άνθρωποι που έχουν παραδοθεί στη ματαιότητα, οι άνθρωποι που δεν φροντίζουν να γίνουν ευάρεστοι στον Θεό** , αφιερώνοντας τη ζωή τους στην ευσέβεια και στη διακονία των συνανθρώπων τους. Αυτοί, μάλιστα, **ούτε καν συνειδητοποιούν ότι ο τρόπος με τον οποίο ενεργούν είναι εσφαλμένος** εξαιτίας της εσφαλμένης αφετηρίας του. Δεν γνωρίζουν πως η αφετηρία είναι εσφαλμένη, επειδή **δεν γνωρίζουν και δεν θέλουν να γνωρίσουν τον νόμο του Θεού**. Εργάζονται την αδικία σαν να ήταν δικαιοσύνη. Διαπράττουν κακουργήματα σαν να ήταν καλά έργα. «Οι ανόητοι θεωρούν σωστούς τους δρόμους τους»[13], λέει η Γραφή.

Με τέτοιον τρόπο φέρθηκε, για παράδειγμα, ο Πετεφρής, ο αυλικός του Φαραώ, στον αγνό και ενάρετο Ιωσήφ. Η γυναίκα του Πετεφρή κυριεύθηκε από παράφορο πάθος προς τον Ιωσήφ. Και επειδή εκείνος δεν της το ικανοποίησε, για να τον εκδικηθεί, τον συκοφάντησε στον άνδρα της. Ο Πετεφρής, χωρίς να ερευνήσει την υπόθεση, έκλεισε τον αθώο και δίκαιο Ιωσήφ στη φυλακή. Συνηθισμένος να ενεργεί έτσι, ο Αιγύπτιος άρχοντας θεώρησε πως η φυλάκιση του δούλου του ήταν εύλογη και επιβεβλημένη. Και στα χρόνια που ο Ιωσήφ υπέφερε στη φυλακή, απ' όπου βγήκε με επέμβαση της θείας πρόνοιας, ο Πετεφρής ποτέ δεν σκέφτηκε να επαληθεύσει την κατηγορία[14]. Δεν είναι παράξενο που ένας ειδωλολάτρης έκανε τέτοιο σφάλμα, με συνέπεια ένα κακούργημα. Εκείνος δεν γνώριζε τον αληθινό Θεό. Ωστόσο, ακόμα και άνθρωποι που Τον γνώριζαν, ακόμα και άγιοι, έσφαλαν με τον ίδιο τρόπο, όταν λησμόνησαν ότι η κρίση πρέπει να προηγείται κάθε καταδίκης.

Ο άγιος και ισαπόστολος αυτοκράτορας Κωνσταντίνος, για παράδειγμα, θανάτωσε τον ενάρετο και αγαπητό σε όλους γιο του, τον Κρίσπο, που συκοφαντήθηκε από τη μητριά του, τη Φαύστα, όπως ο Ιωσήφ από την Αιγύπτια. Αργότερα αποκαλύφθηκε η αλήθεια. Τότε ο αυτοκράτορας έπεσε σε βαριά θλίψη και σε απαρηγόρητο θρήνο. Μετανοώντας για την ασυλλόγιστη ενέργειά του, θεώρησε πως όφειλε, μετά τη θανατική καταδίκη του αθώου, να καταδικάσει σε θάνατο και την ένοχη. Η Φαύστα εκτελέστηκε. Έτσι, η συνέπεια της παραλείψεως της επιβεβλημένης από τον Θεό κρίσεως ήταν δύο φόνοι. Οι δύο αυτοί φόνοι, ο ένας άδικος και ο άλλος δίκαιος, διαπράχθηκαν βιαστικά και απερίσκεπτα, λόγω της ανεξέταστης υιοθετήσεως μιας

συκοφαντίας[15].

Στον βίο του αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος, πατριάρχου Αλεξανδρείας, διαβάζουμε την ακόλουθη διδακτική και συνάμα φοβερή διήγηση:

Κάποιος μοναχός γύριζε ζητιανεύοντας για μερικές μέρες μέσα στην Αλεξάνδρεια, έχοντας μαζί του μια νέα και όμορφη κοπέλα. Πολλοί σκανδαλίζονταν, βλέποντάς τους. Νομίζοντας ότι ο μοναχός αμάρτανε με την κοπέλα, βιάστηκαν να τον καταγγείλουν στο πατριάρχη. Ο άγιος Ιωάννης χωρίς χρονοτριβή πρόσταξε να τους συλλάβουν και, αφού διώξουν τη νέα, να μαστιγώσουν τον μοναχό[16] και να τον κλείσουν σε μια φυλακή. Τη νύχτα ο μοναχός εμφανίστηκε στον άγιο, ενώ αυτός κοιμόταν, του έδειξε την πλάτη του, που ήταν καταπληγωμένη από την ανελέητη μαστίγωση, και του είπε:

- Σου αρέσει αυτό, δέσποτα; Δεν διδάχθηκες από τον απόστολο να ποιμαίνεις σύμφωνα με το θέλημα του Θεού το ποίμνιό Του, «όχι αναγκαστικά αλλά εκούσια»[17], επιβλέποντάς το με προσοχή; Πίστεψέ με, αυτή τη φορά λάθεψες κι εσύ ως άνθρωπος.

Μόλις τα είπε αυτά ο μοναχός, έφυγε μακριά του. Ο πατριάρχης ξύπνησε και άρχισε να συλλογίζεται το όνειρο. Μόλις συνειδητοποίησε την αμαρτία του, κάθησε στο κρεβάτι του πολύ λυπημένος για την απερίσκεπτη και βιαστική απόφασή του. Το πρωί πρόσταξε να φέρουν τον μοναχό, για να δει αν ήταν εκείνος που εμφανίστηκε τη νύχτα στον ύπνο του. Ο μοναχός ήρθε με μεγάλη δυσκολία, γιατί δεν μπορούσε να κινηθεί από τις βαριές πληγές. Ο άγιος, βλέποντάς τον, έμεινε ακίνητος και άφωνος σαν νεκρός. Όταν συνήλθε, παρακάλεσε τον μοναχό να βγάλει τα ρούχα του. Εκείνος στην αρχή, από ντροπή, αρνήθηκε, αλλά τελικά πείστηκε. Όταν, λοιπόν, γδύθηκε, αποκαλύφθηκε πως ήταν ευνούχος, πράγμα που κανείς δεν το είχε καταλάβει, λόγω της νεαρής ηλικίας του. Ο πατριάρχης, βλέποντας το πληγωμένο σώμα του, λυπήθηκε πολύ. Κάλεσε τους συκοφάντες και τους τιμώρησε με ακοινωνησία τριών ετών. Στον μοναχό είπε:

- Παιδί μου, συγχώρεσέ με! Από άγνοια αμάρτησα στον Θεό και σ’ εσένα. Αλλά κι εσύ, που φοράς το μοναχικό σχήμα, δεν έπρεπε να κυκλοφορείς με γυναίκα στην πόλη, σκανδαλίζοντας τους κοσμικούς.

Τότε ο μοναχός αποκρίθηκε με πολλή ταπείνωση:

- Θα σου φανερώσω όλη την αλήθεια, δέσποτα, και πίστεψέ με. Πριν από κάμποσες μέρες ήμουνα στη Γάζα. Και καθώς πήγαινα να προσκυνήσω τον τάφο των αγίων μαρτύρων Κύρου και Ιωάννου, συναντήθηκα μ’ αυτή την κόρη. Ήταν βράδυ. Έπεσε στα πόδια μου και με δάκρυα με παρακάλεσε να την πάρω μαζί μου. Αρνήθηκα και

προσπάθησα να της ξεφύγω. Αλλά εκείνη με ακολουθούσε επίμονα, λέγοντας: "Σε εξορκίζω στον Θεό του Αβραάμ, που ήρθε για να σώσει τους αμαρτωλούς και που θα κρίνει ζωντανούς και νεκρούς, μη με αφήσεις!". "Γιατί με εξορκίζεις έτσι, κόρη;", τη ρώτησα. Κι εκείνη, κλαίγοντας με λυγμούς, μου απάντησε: "Είμαι Εβραία. Θέλω ν' αφήσω την κακοδοξία των γονιών μου και να γίνω χριστιανή. Σε ικετεύω, πάτερ, μη με αφήσεις! Σώσε την ψυχή μου, που θέλει ν' αφοσιωθεί στον Χριστό". Όταν άκουσα αυτά τα λόγια, φοβήθηκα την Κρίση του Θεού και, παίρνοντάς την μαζί μου, της δίδαξα την αγία πίστη μας. Προσκυνήσαμε τον τάφο των αγίων μαρτύρων. Στην εκκλησία τους τη βάπτισα. Έπειτα τριγύριζα μαζί της, ζητιανεύοντας με καρδιακή απλότητα, για να μαζέψω λίγα χρήματα και να τη βάλω σ' ένα γυναικείο μοναστήρι.

Εδώ τελείωσε τη διήγησή του ο μοναχός. Ο πατριάρχης αναστέναξε και αναφώνησε:

- Πόσους κρυφούς δούλους έχει ο Θεός, κι εμείς οι ταπεινοί δεν τους ξέρουμε!

Και μπροστά σε όλους διηγήθηκε το όνειρο που είχε δει τη νύχτα. Έπειτα πήρε εκατό χρυσά νομίσματα και τα έδωσε στον μοναχό. Εκείνος, όμως, δεν θέλησε να πάρει ούτε ένα.

- Δεν τα χρειάζομαι, δέσποτα, είπε. Αν ο μοναχός πιστεύει ότι ο Θεός μεριμνά γι' αυτόν, δεν χρειάζεται το χρυσάφι. Αν το χρειάζεται, δεν έχει πίστη.

Και αφού έβαλε μετάνοια στον πατριάρχη, έφυγε.

Από τότε ο άγιος Ιωάννης, διδαγμένος από τη μοναδική εμπειρία του, απέφευγε κάθε επιπόλαιη καταδίκη. Αυτό συνιστούσε και στο λογικό του ποίμνιο[18].

Μία από τις μεταπτωτικές ψυχικές μας ασθένειες είναι η τάση να μη βλέπουμε ή να αποκρύβουμε τα δικά μας ελαττώματα και, απεναντίας, να βλέπουμε, να ξεσκεπάζουμε και να καταδικάζουμε τα ελαττώματα του πλησίον[19]. Και αν δεν μπορούμε ν' αποκαλύψουμε τα ελαττώματα των άλλων ή αν δεν υπάρχουν σ' αυτούς τα ελαττώματα που θα θέλαμε να δούμε, τότε καταφεύγουμε σε μυθοπλασίες, στολίζοντας και ενισχύοντάς τες με λέξεις αιχμηρές και εντυπωσιακές. **Ένα δικό μας ελάττωμα μάς φαίνεται μηδαμινό, αθώο. Ένα ελάττωμα του πλησίον το μεγαλοποιούμε, το παρουσιάζουμε ως αξιόμεμπτο.** Αυτή η ψυχική ασθένεια σε ορισμένους ανθρώπους, που δεν προσέχουν τον εαυτό τους, εντείνεται υπερβολικά. Αλλά και από κείνους που αγωνίζονται για τη σωτηρία τους δεν λείπει. **Για να της ξεφύγουμε, πρέπει να βρισκόμαστε σε συνεχή πνευματική εγρήγορση.**

Ο άγιος βασιλιάς Δαβίδ, ενώ είχε πέσει σε βαρύ αμάρτημα, για σημαντικό χρονικό διάστημα δεν μπορούσε να συναισθανθεί και να μετανοήσει. Ο Κύριος έδωσε εντολή

στον προφήτη Νάθαν να ελέγξει τον Δαβίδ. Ο προφήτης, αφού παρουσίασε στον βασιλιά το αμάρτημά του με μια παραβολή, έτσι ώστε εκείνος να μην αντιληφθεί ότι αναφερόταν στον ίδιο, του ζήτησε να εκφέρει κρίση και να επιβάλει τιμωρία. Χωρίς καμία καθυστέρηση ο Δαβίδ πήρε την απόφαση επιβολής ποινής πολύ αυστηρότερης απ' αυτήν που προέβλεπε ο νόμος[20]. Είναι χαρακτηριστικό της πεσμένης μας φύσεως: **Για τις δικές μας αμαρτίες ζητάμε κατανόηση και ευσπλαχνία, ενώ για τις αμαρτίες του πλησίον καταδίκη και τιμωρία.**

Χρειάζεται προσοχή και προφύλαξη, **προφύλαξη από τον ίδιο τον εαυτό μας. Ας μην κρίνουμε στηριγμένοι στη δική μας γνώμη, η οποία διαμορφώνεται είτε από διαδόσεις είτε από την προσωπική μας επιφανειακή εκτίμηση, αλλά ας ακολουθούμε το παράδειγμα του Κυρίου**, που είπε: «Η κακή φήμη των Σοδόμων και των Γομόρρων διαδόθηκε πολύ, φτάνοντας ως εμένα, και οι αμαρτίες τους είναι πάρα πολύ μεγάλες. Θα κατέβω, λοιπόν, να διαπιστώσω, αν πράγματι διαπράττονται εκεί αυτά που φημολογούνται και που έφτασαν ως εμένα». Ας διαπιστώνουμε πρώτα και ας βεβαιωνόμαστε με τον πιο αξιόπιστο τρόπο. Και**αφού βεβαιωνόμαστε, τότε μόνο ας καταδικάζουμε, αν βέβαια το απαιτεί από μας ο νόμος. Γιατί δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι και η απλή κρίση του πλησίον απαγορεύεται[21], όταν εκφέρεται αυτοθέλητα και αυθαίρετα, χωρίς να απαιτείται από τον νόμο**.

Ο φθόνος, το μίσος και η συκοφαντία παρουσίασαν στην ανθρώπινη κοινωνία τους πιο μεγάλους δικαίους -και τον ίδιο τον Θεάνθρωπο- ως τους πιο μεγάλους αμαρτωλούς. Η ορθή και θεάρεστη κρίση πρέπει να προηγείται όλων των ενεργειών μας που αφορούν τον πλησίον, για ν' αποφεύγεται έτσι η ενοχοποίηση και καταδίκη αθώων ή η άσκοπη λήψη επαχθών μέτρων. Πρέπει, επίσης, να προηγείται όλων, γενικά, των εξωτερικών και εσωτερικών κινήσεών μας. Αυτή την κρίση οι άγιοι πατέρες την ονομάζουν **πνευματική διάκριση**[22]. Πρόκειται για μια θεμελιώδη αρετή, **από την οποία εξαρτάται η γνησιότητα και, επομένως, η αξία όλων των άλλων αρετών. Η αρετή μπορεί να είναι ψεύτικη και το κακό μπορεί να καλύπτεται πίσω από το προσωπείο αρετής. Το φυσικό μας καλό έχει αναμιχθεί με το κακό κι έχει νοθευθεί απ' αυτό. Εξαιτίας της μεταπτωτικής μας φθοράς, δεν μπορούμε να εμπιστευόμαστε ούτε τις φαινομενικά καλές σκέψεις του νου μας ούτε τις φαινομενικά καλές κλίσεις της καρδιάς μας.** Το πεπερασμένο της φύσεώς μας και η κατάσταση της πτώσεως, στην οποία αυτή βρίσκεται, απαιτούν να προηγείται όλων των ενεργειών μας προσεκτική **εξέταση με διάκριση**.

Ο αββάς Κασσιανός ο Ρωμαίος διέσωσε μιαν υπέροχη διδαχή του οσίου Αντωνίου του Μεγάλου για τη διάκριση:

Είχαν επισκεφθεί κάποτε τον όσιο του Θεού κάποιοι γέροντες, ερημίτες και κελιώτες

της περιοχής, και για μιαν ολόκληρη νύχτα συζητούσαν με θέμα την αρετή που πρέπει να έχει ο μοναχός, προκειμένου ν' αποφεύγει τις απάτες και τις παγίδες του διαβόλου.

Μερικοί γέροντες ως τέτοιαν αρετή υπέδειξαν τη **νηστεία συνενωμένη με την αγρυπνία, επειδή μ' αυτές λεπτύνεται ο νους** και, με την καθαρότητα που αποκτά, πλησιάζει ευκολότερα τον Θεό. Άλλοι υποστήριξαν ότι πάνω απ' όλα είναι η ακτημοσύνη και η καταφρόνηση όλων των επίγειων, επειδή **ο νους, όταν σπάσει τα δεσμά των ποικίλων βιοτικών μεριμνών, οικειώνεται εύκολα τον Θεό** . Άλλοι έδωσαν τα πρωτεία στην ελεημοσύνη, επειδή **ο Κύριος υποσχέθηκε να δώσει τη βασιλεία Του στους ελεήμονες** , λέγοντας: «Ελάτε, οι ευλογημένοι απ' τον Πατέρα μου, κληρονομήστε τη βασιλεία που σας έχει ετοιμαστεί από την αρχή του κόσμου. Γιατί πείνασα, και μου δώσατε να φάω, δίψασα, και μου δώσατε να πιω, κ.λπ.»[23].

Ο Μέγας Αντώνιος, αφού άκουσε τις γνώμες όλων, αποκρίθηκε:

- Όλα, όσα είπατε, είναι αναγκαία και ωφέλιμα γι' αυτούς που αναζητούν τον Θεό. Αλλά καμιάν από τις αρετές που αναφέρατε, δεν μπορούμε να τη βάλουμε στην πρώτη θέση. Γιατί βλέπουμε πολλούς, που πέρασαν τη ζωή τους με νηστεία και αγρυπνία, που αποσύρθηκαν στην έρημο, που φύλαξαν απόλυτη ακτημοσύνη, που μοίρασαν όλα τους τα υπάρχοντα στους φτωχούς και κατάντησαν εξαιτίας της ελεημοσύνης σε έσχατη φτώχεια, να ξεπέφτουν, δυστυχώς, κάποια στιγμή από την αρετή στην αμαρτία, φτάνοντας καμιά φορά ακόμα και στην αποστασία από την πίστη. Ποια ήταν η αιτία της πτώσεώς τους; Κατά τη γνώμη μου δεν ήταν άλλη από το ότι τους **έλειπε το χάρισμα της διακρίσεως**.

"Η διάκριση είναι που διδάσκει τον άνθρωπο ν' αποφεύγει σε όλα τις υπερβολές και **να βαδίζει τη μέση και βασιλική οδό**[24]. Αυτή **δεν τον αφήνει να ξεφύγει ούτε προς τα δεξιά, με την άμετρη εγκράτεια, ούτε προς τα αριστερά, με την υπερβολική χαλαρότητα**. Είναι για την ψυχή σαν ένα μάτι κι ένα λυχνάρι, σύμφωνα με το Ευαγγέλιο, που λέει: «Το λυχνάρι του σώματος είναι τα μάτια. Αν, λοιπόν, τα μάτια σου είναι γερά, όλο σου το σώμα θα είναι στο φως. Αν, όμως, τα μάτια σου είναι χαλασμένα, όλο σου το σώμα θα είναι στο σκοτάδι»[25]. Έτσι είναι. Η διάκριση, ελέγχοντας και αξιολογώντας όλες τις σκέψεις και τις πράξεις του ανθρώπου, απομακρύνει κάθε δολερή πρόθεση, που δεν είναι ευάρεστη στον Θεό, και διώχνει κάθε πειρασμό.

"Αυτό μας το αποδεικνύει η ίδια η Γραφή. Ο Σαούλ, ο πρώτος βασιλιάς του Ισραήλ, επειδή δεν είχε διάκριση, σκοτίστηκε διανοητικά και δεν μπόρεσε να καταλάβει ότι ο Θεός προτιμά την υπακοή στις εντολές Του από την προσφορά θυσιών. Έτσι, παρόργισε τον Θεό, προσφέροντάς Του εκείνο που νόμιζε ότι θα Τον ευαρεστούσε. Ο

Σαούλ δεν θα το είχε πάθει αυτό, αν είχε αποκτήσει το φως της διακρίσεως[26].

"Ο απόστολος ονομάζει τη διάκριση «ήλιο»: «Η δύση του ήλιου ας μη σας βρίσκει οργισμένους»[27]. Θα μπορούσαμε να την ονομάσουμε και «κυβερνήτη της ζωής μας», αφού, σύμφωνα με τη Γραφή, «οι άνθρωποι από τους οποίους λείπει η (συνετή) διακυβέρνηση, πέφτουν σαν τα φύλλα (των δένδρων)»[28]. Η πιο σωστή ονομασία της, όμως, είναι «σύμβουλος». Χωρίς αυτήν δεν πρέπει να κάνουμε τίποτα. Ούτε και το πνευματικό κρασί, που «ευφραίνει την καρδιά του ανθρώπου»[29], επιτρέπεται να το πίνουμε χωρίς τη συμβουλή της: «Όλα να τα κάνεις με περίσκεψη· και το κρασί με περίσκεψη να το πίνεις»[30]. Επίσης: «Σαν την πόλη που έχει γκρεμισμένα τείχη, μένοντας απροστάτευτη, έτσι μοιάζει ο άνθρωπος που ενεργεί χωρίς περίσκεψη»[31].

"Στη διάκριση υπάρχουν και η σοφία και η σύνεση και η πνευματική αίσθηση, που ξεχωρίζει το καλό από το κακό[32], χωρίς τις οποίες ούτε η εσωτερική μας κατοικία χτίζεται ούτε πνευματικά πλούτη συγκεντρώνονται[33]. Είναι φανερό, λοιπόν, ότι **χωρίς το χάρισμα της διακρίσεως καμιά αρετή δεν μπορεί ν' αποκτηθεί ή να διατηρηθεί ως το τέλος. Όλων των αρετών μητέρα και φύλακας είναι η διάκριση.**

Με την παραπάνω άποψη του Μεγάλου Αντωνίου συμφώνησαν όλοι οι πατέρες[34].

Η πνευματική διάκριση αποκτάται με τη μελέτη της Αγίας Γραφής, πρωτίστως της Καινής Διαθήκης, και των έργων των αγίων πατέρων . Από τα τελευταία, **κάθε χριστιανός πρέπει να μελετά εκείνα που αντιστοιχούν στη μορφή της ζωής του -όποιος ζει μέσα στον κόσμο, όσα γράφηκαν για την ωφέλεια όλων, γενικά, των πιστών· όποιος ζει σε κοινόβιο μοναστήρι, όσα γράφηκαν για τους κοινοβιάτες μοναχούς· και όποιος ζει στην έρημο, όσα γράφηκαν για τους αναχωρητές**, που παρακολουθούν συνεχώς τον εαυτό τους και από την ευεργετική πνευματική θέαση της ψυχής τους περνούν στη μακαρία πνευματική θέαση του Θεού.

Με τη μελέτη, βέβαια, είναι απαραίτητο να συμπράττει και η διαγωγή . «Να γίνεστε τηρητές του λόγου του Θεού και όχι μόνο ακροατές του, ξεγελώντας τον εαυτό σας»[35], λέει ο άγιος Ιάκωβος. **Ο τρόπος της ζωής πρέπει ν' αντιστοιχεί στη μελέτη του θείου λόγου, ώστε αυτός να γίνεται πράξη με τη δραστηριότητά μας και να μην παραμένει μια άκαρπη διανοητική εργασία, που οδηγεί στη φαντασιοκοπία και την πλάνη** . «Λυχνάρι μπροστά στα πόδια μου είναι ο νόμος Σου και φως στους δρόμους μου»[36], λέει η Γραφή, εννοώντας με τη λέξη «πόδια» την όλη δραστηριότητα του χριστιανού, με τη λέξη «δρόμους» τις διάφορες ενέργειές του και με τη λέξη «φως» την πνευματική διάκριση.

Μαζί με τη μελέτη του θείου λόγου, μαζί με τον αγώνα για την τήρηση του θείου

νόμου, πρέπει να ζητάμε με θερμή και ταπεινή προσευχή τον **φωτισμό** της θείας χάριτος. Αυτό μας υποδεικνύει η Αγία Γραφή: «Μη με αφήσεις ν' απομακρυνθώ από τις εντολές Σου»[37]. «Δίδαξέ με τα προστάγματά Σου»[38]. «Σήκωσε το κάλυμμα από τα μάτια (της ψυχής) μου, για να κατανοήσω το θαυμαστό περιεχόμενο του νόμου Σου»[39]. «Μην αποκρύψεις από μένα τις εντολές Σου»[40].

Είναι σωτήρια η υπόδειξη της Γραφής και των πατέρων, σύμφωνα με την οποία πρέπει **η επίγνωση του θελήματος του Θεού να προηγείται όλων των ενεργειών μας**. Στην κρίση του Θεού οφείλουμε να υποβάλλουμε όλες τις προθέσεις μας, όλες τις κλίσεις και τις ροπές της καρδιάς μας.**Τόσο την εξωτερική όσο και την εσωτερική μας ζωή πρέπει να τη ρυθμίζουμε σύμφωνα με τον λόγο του Θεού, σύμφωνα με την κρίση του Θεού. Διαφορετικά, η διαγωγή μας δεν θα είναι ούτε συνετή ούτε ενάρετη ούτε θεάρεστη. Διαφορετικά, θα υποκύπτουμε ακατάπαυστα στην πλάνη και την αυταπάτη. Ο θείος φόβος ας μας διδάσκει τη νήψη και την προσοχή. Η μελέτη του θείου λόγου και η σύμφωνη μ' αυτόν διαγωγή ας μας χορηγούν την πνευματική διάκριση, τη θύρα που οδηγεί στο παλάτι των αρετών και στο θησαυροφυλάκιο των πνευματικών αγαθών.** Θα εκπληρωθούν, οπωσδήποτε θα εκπληρωθούν σ' εμάς τα λόγια του Κυρίου: «***Με το κριτήριο που κρίνετε θα κριθείτε, και με το μέτρο που μετράτε θα μετρηθείτε***»[41]. Αμήν.

---

1. Γεν. 18:20-21.

2. Βλ. την αμέσως προηγούμενη *Διδαχή την Τρίτη τις ΙΑ' Εβδομάδας του Ματθαίου για «τις σπουδαιότερες εντολές του νόμου, τη δικαιοσύνη, την ευσπλαχνία και την πίστη»*.

3. Το χωρίο αυτό ερμηνεύει ο άγιος Δημήτριος του Ροστώφ στο *Χρονικό* του. Ο σοφός ιεράρχης στηρίζεται στις σχετικές ερμηνείες των αγίων Ιωάννου του Χρυσοστόμου, Γρηγορίου του Διαλόγου, Ισιδώρου του Πηλουσιώτου και Ποιμένος του Μεγάλου.

4. Βλ. Γεν. 13:10.

5. Ιεζ. 16:49.

6. Πρβλ. Ψαλμ. 48:13.

7. Βλ. Β' Κορ. 1:12.

8. «Η ψυχή με τίποτα δεν ταπεινώνεται, αν δεν στερηθεί το ψωμί» είπε ο αββάς Ποιμήν (*Το Μέγα Γεροντικόν*, τ. 2, κεφ. Δ’, 63).

9. Γεν. 13:13.

10. Βλ. Γεν. 14:4.

11. Βλ. Γεν. 14:10-12.

12. Πρβλ. Ματθ. 7:3-5.

13. Παροιμ. 12:15.

14. Βλ. Γεν. 39:7 κ.ε.

15. Σ.τ.Μ.: Βλ. Συναξάρι των αγίων θεοστέπτων βασιλέων και ισαποστόλων Κωνσταντίνου του Μεγάλου και Ελένης, 21 Μαΐου.

16. Οι σωματικές ποινές ήταν συνηθισμένες τότε. Απ’ αυτές δεν εξαιρούνταν ούτε οι ανώτατοι κρατικοί και εκκλησιαστικοί αξιωματούχοι. Σε βαριές σωματικές ποινές υποβλήθηκαν, για παράδειγμα, ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως άγιος Φλαβιανός (16 Φεβρουαρίου) και ο πάπας Ρώμης άγιος Μαρτίνος (13 Απριλίου).

17. Α’ Πέτρ. 5:2.

18. Πρβλ. Λεοντίου επισκόπου Νεαπόλεως της Κύπρου, *Βίος του αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος*, ΚΓ’.

19. Πρβλ. Αββά Ισαάκ του Σύρου, *Λόγοι Ασκητικοί*, ΝΗ’, 1-2.

20. Βλ. Β’ Βασ. 12:1-6.

21. Βλ. Ματθ. 7:1-5. Α’ Κορ. 4:5. Ιακ. 4:11-12.

22. Βλ. Αββά Κασσιανού, *Συνομιλίες με τους πατέρες της ερήμου – Β’ Συνομιλία με τον αββά Μωυσή για το χάρισμα της διακρίσεως*, Οσίου Ιωάννου του Σιναΐτου, *Κλίμαξ*, ΚΣΤ’.

23. Ματθ. 25:34-35.

24. Πρβλ. Αριθ. 20:17.

25. Ματθ. 6:22-23.

26. Βλ. Α’ Βας. 15:10-23.

27. Εφ. 4:26.

28. Παροιμ. 11:14.

29. Ψαλμ. 103:15.

30. Παροιμ. 31:4 (Μασορ.).

31. Παροιμ. 25:28.

32. Πρβλ. Εβρ. 5:14.

33. Πρβλ. Παροιμ. 24:3-4.

34. Πρβλ. Αββά Κασσιανού, ό.π., κεφ. 2-4.

35. Ιακ. 1:22.

36. Ψαλμ. 118:105.

37. Ψαλμ. 118:10.

38. Ψαλμ. 118:12.

39. Ψαλμ. 118:18.

40. Ψαλμ. 118:19.

41. Ματθ. 7:2.

(Από το βιβλίο "Ασκητικές Ομιλίες Α'", Εκδ. Ιεράς Μονής Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: impantokratoros.gr*)*